

████████████████████

EL VALLÈS ORIENTAL: PROBLEMES INDUÏTS
PER L'ARTIFICIALITZACIÓ DEL SÒL I LA PRESERVACIÓ
DEL MEDI AMBIENT

JORDI BERTRAN

*Arquitecte. Coordinador de l'Àrea d'Acció Territorial i Medi Ambient
de la Diputació de Barcelona*

SUMARI

1. El medi físic	5. L'estructura de la gestió medi-ambiental al Vallès Oriental
2. El medi artificial	6. Primera conclusió
3. El medi natural	7. Segona conclusió
4. L'estructura del sòl no urbanitzable	

ABSTRACT

El paisatge i els recursos naturals al Vallès Oriental estan sotmesos a una forta pressió deguda a la progressiva artificialització del medi. L'article proposa una metodologia per tal d'avaluar l'impacte d'aquesta pressió i les mesures correctores que s'hi apliquen. Així, comença per establir una tipologia d'àrees que permet distingir entre municipis desenvolupats, dinàmics, primaris i desfavorits. A continuació proposa un índex sintètic de prestació i cobertura de serveis ambientals bàsics (IPSA), que permet resumir per a cada municipi el nivell de cobertura en proveïment d'aigua potable, recollida de residus urbans i sanejament. Del creuament dels resultats d'aquest exercici amb la tipologia municipal establerta se'n deriven dues conclusions: per un costat, l'alt nivell d'artificialització del medi (que coincideix amb els municipis desenvolupats i dinàmics) té una relació directa (i no inversa, com podria pensar-se) amb l'existència de prestacions ambientals acceptables; per l'altre, les grans tasques a resoldre a la comarca en l'àmbit del medi ambient són la preservació de les dues serralades (litoral i prelitoral), la connexió de les mateixes a través d'un corredor ecològic i la recuperació de la conca fluvial del Besòs.

El paisaje y los recursos naturales del Vallès Oriental están sometidos a una fuerte presión debida a la progresiva artificialización del medio. El artículo propone una metodología para evaluar el impacto de esta presión y la cobertura de las medidas correctoras que se aplican en este campo. Así, se establece una tipología de áreas que permite distinguir entre municipios desarrollados, dinámicos, primarios y desfavorecidos. A continuación se propone un índice sintético de prestación y cobertura de servicios ambientales básicos (IPSA), que permite resumir el nivel de cobertura municipal de abastecimiento de agua potable, recogida de residuos urbanos y saneamiento. Del cruce de los resultados de este ejercicio con la tipología municipal establecida se derivan las conclusiones: el alto nivel de artificialización del medio (que coincide con los municipios desarrollados y dinámicos) tiene una relación directa (y no inversa, como podría suponerse) con la existencia de prestaciones ambientales aceptables; por otra parte, las principales tareas que en la comarca hay que acometer en el campo del medio ambiente son la preservación de las dos sierras (litoral y prelitoral), la conexión de éstas mediante un corredor ecológico y la recuperación de la cuenca fluvial del Besòs.

Le paysage et les ressources naturelles du Vallès Oriental sont soumis à une forte pression due à la progressive artificialisation du milieu. L'article propose une méthodologie afin de pouvoir évaluer l'impacte de cette pression et les mesures correctrices qui s'y appliquent. Ainsi, il commence par établir une typologie de zones qui permet de distinguer entre les zones développées, les dynamiques, les primaires et les défavorisées. Tout suivi, il propose un index synthétique des prestations et couverture des services de l'environnement dans l'approvisionnement de l'eau potable, le ramassage des ordures, l'assainissement. Du contraste des résultats de cet exercice avec la typologie municipale établie, s'en déduisent deux conclusions: d'une part, le haut niveau d'artificialisation du milieu (qui coïncide avec les municipalités développées et dynamiques) a une relation directe (et non inverse, comme l'on pourrait penser) avec l'existence de prestations pour l'environnement acceptables; d'autre part, les grands défis de la comarca à résoudre dans le secteur de l'environnement sont: la préservation des deux chaînes de montagne (litoral et pré-litoral), leur connexion à travers d'un couloir écologique et la récupération du bassin fluvial du Besòs.

EL VALLÈS ORIENTAL: PROBLEMES INDUÏTS PER L'ARTIFICIALITZACIÓ DEL SÒL I LA PRESERVACIÓ DEL MEDI AMBIENT

1. El medi físic

Considerat globalment, el Vallès constitueix la part central de la depressió Pre-litoral, i l'àmbit de connexió del Corredor Mediterrani amb l'Anella Metropolitana.

Des del punt de vista del sistema territorial (localitzacions i enllaços), és el punt de màxima densitat d'enllaços d'abast continental. En el cas del Vallès Oriental conflueixen dues autopistes (A-17, A-7) i es projecta una tercera (Via Orbital), essent Granollers el punt més dens quan a concentració d'enllaços i valor excedent sobre mínim del sistema (P. Cowan, D. Fine), situant-se a més, a la cruïlla amb els enllaços intercomarcals Vallès-Maresme (autopista de Mataró) i Vallès-Osona (N-152).

Des del punt de vista del pes relatiu dels nodus o localitzacions, Granollers presenta un índex elevat (com ha mostrat Tomàs Aluja), essent amb Vilafranca del Penedès, els dos nodus que localitzen una certa estructura comarcal fora de l'àmbit metropolità.

El Vallès és el cas paradigmàtic en la descompensació entre xarxes de primer i segon ordre, pel que fa als enllaços del sistema territorial. A nivell català, els enllaços de primer ordre presenten una densitat de 0,015 km/km², enfront dels 0,004 km/km² a Espanya o dels 0,011 km/km² a França. Per contra, la densitat d'enllaços de segon ordre és de 0,64 km/km² enfront dels 1,2 km/km² de mitjana a la UE. Al Vallès Oriental, aquesta mitjana és de 0,57 km/km², lleugerament inferior a la catalana. Pel que fa als ferrocarrils, les línies segueixen la depressió Pre-litoral i la connexió Vic-Puigcerdà, tot reforçant els itineraris de primer ordre.

El Vallès Oriental és també el paradigma de la dialèctica entre espais urbanitzats i lliures (ple/buit) a escala territorial. Això comporta la possibilitat d'articular un nivell d'integració entre el sistema territorial i les xarxes ecològiques del territori, donant lloc a una estructura autoregulada que permeti la preservació de la biodiversitat no només

en les zones protegides (Montseny, reserva de la biosfera, Corredor-Montnegre), sinó a escala global. Per parlar d'això, dividiré el medi físic en medi artificial i medi natural.

2. El medi artificial

El procés urbanitzador del Vallès Oriental, que s'estructura al voltant dels nuclis dels 43 municipis que l'integren, té una tendència al creixement; el decenni 1981-1991, el Vallès Oriental augmenta la seva població en el 16,6%, doblant el Vallès Occidental (8,5%) i essent la tercera comarca després de la Selva (18,9%) i el Baix Penedès (28,1%), pel que fa al creixement de població a la depressió Pre-litoral.

La dinàmica general d'aquest període mostra un buidatge del Barcelonès (-6,2%), una baixa de l'Anella Metropolitana (-1,7%) i un creixement global de la depressió Pre-litoral (13,16%). Granollers, en el mateix període, augmenta en un 14,3%, en tant que Sant Celoni presenta un creixement zero. Això és important, car l'àmbit subcomarcal de Sant Celoni és la ròtula que articula la connexió possible entre el Montseny i Corredor-Montnegre.

Aquest creixement de població comporta operacions d'ocupació del sòl i la polarització del sòl no urbanitzable al seu voltant. El comentari sobre aquest procés, en el cas de T. Aluja, presenta el Vallès Oriental com a una comarca polinuclear, amb la part sud sota la influència de Barcelona i formant part de l'Anella Metropolitana amb fort protagonisme de Granollers, i a la part nord, de Sant Celoni. Lluís Casassas i Joaquim Clusa parlen d'una comarca reduïda, amb dos sistemes urbans de rodalia a Granollers i Sant Celoni. La nostra conclusió seria que el Vallès Oriental, com l'Occidental i l'Alt Penedès, sotmesos a la pressió de l'Anella Metropolitana, perden la seva estructura comarcal, i que en el cas del Vallès Oriental, Granollers té encara prou capacitat per a estructurar al seu voltant una comarca reduïda.

Les possibilitats d'aprofitar la dialèctica ple/buit fan necessària una valoració del medi i del paisatge que presentaré tot seguit.

3. El medi natural

El Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona ha categoritzat el sòls poc artificialitzats de la província de Barcelona amb els següents objectius:

- a) Informe i alegacions a la proposta del Pla Territorial de Catalunya.
- b) Superació dels criteris singulars que han donat suport, fins avui, a la política d'espais protegits realitzada per la pròpia Diputació.

Per a fer-ho, s'ha procedit en dues fases:

- a) Cartografia de les diferents decisions polítiques vigents sobre el territori (lleis, directives, decrets, etc.), per separat.
- b) Integració de tota la informació en un sol mapa, en el qual es representen els diferents graus de valoració del territori d'acord amb les decisions esmentades (figura 1).

El mapa refon les determinacions polítiques següents:

- Llei forestal de Catalunya 6/1988, de 30 de març.
- Llei d'espais naturals de Catalunya 12/1985, de 13 de juny.
- Llei de costes 22/1988, de 28 de juliol.
- Llei d'aigües 29/1985, de 2 d'agost.
- Llei de política territorial de Catalunya 23/1983, de 21 de novembre.
- Conveni relatiu a la conservació de la vida silvestre i del medi natural d'Europa (Conveni de Berna), ratificat per Espanya el 13 de maig de 1986.
- Decret 63/1988 de la Generalitat de Catalunya, pel qual s'estableixen mesures de prevenció d'incendis forestals.
- Directiva 79/409 de la CE relativa a la con-

servació d'aus silvestres.

- Directiva 92/43 de la CE relativa a la conservació d'hàbitats naturals i de la fauna i la flora silvestres.
- Espais protegits legalment constituïts.
- Decret estatal 3181/1980 sobre espècies en perill d'extinció i d'interès especial.
- Ordre de la Generalitat de Catalunya, de 5 de novembre de 1984, sobre la protecció de determinades espècies de la fauna salvatge i protecció de la flora autòctona.
- Pla de lluita contra l'erosió de Catalunya (1983).

Pel que fa al Vallès Oriental, les zones de màxima valoració corresponen al Corredor-Montnegre i al Montseny. A continuació trobem Sant Mateu-Cèl·lecs-Conreria i el Moianès, entre el Montseny i Sant Llorenç. La conclusió immediata porta a la valoració de les serralades (Litoral i Pre-litoral), enfront de la depressió, on predomina la zona de màxima simplificació de la biodiversitat; això, però, ha de matisar-se a la vista de la topologia de les taques.

En primer lloc, la confluència de Montseny i Corredor-Montnegre a cavall dels termes de Gualba, Campins, Sant Celoni, Santa Maria de Palautordera i Vallgorguina. En segon lloc, l'arxipèlag de zones d'interès mitjà o mitjà-alt que afecten municipis com Cardedeu, la Roca, Santa Eulàlia de Ronçana o Bigues i Riells, directament relacionades amb la integració de xarxes artificials i ecològiques i que permeten noves possibilitats de corredors i lligams entre les dues serralades.

4. L'estructura del sòl no urbanitzable

Independentment del que determina la categorització del sòl exposada, l'artificialització en curs opera en forma de fluxos d'energia que transformen el territori i el seu resultat es pot valorar sobre la tercera component del sistema territorial, que és el sòl no urbanitzable.

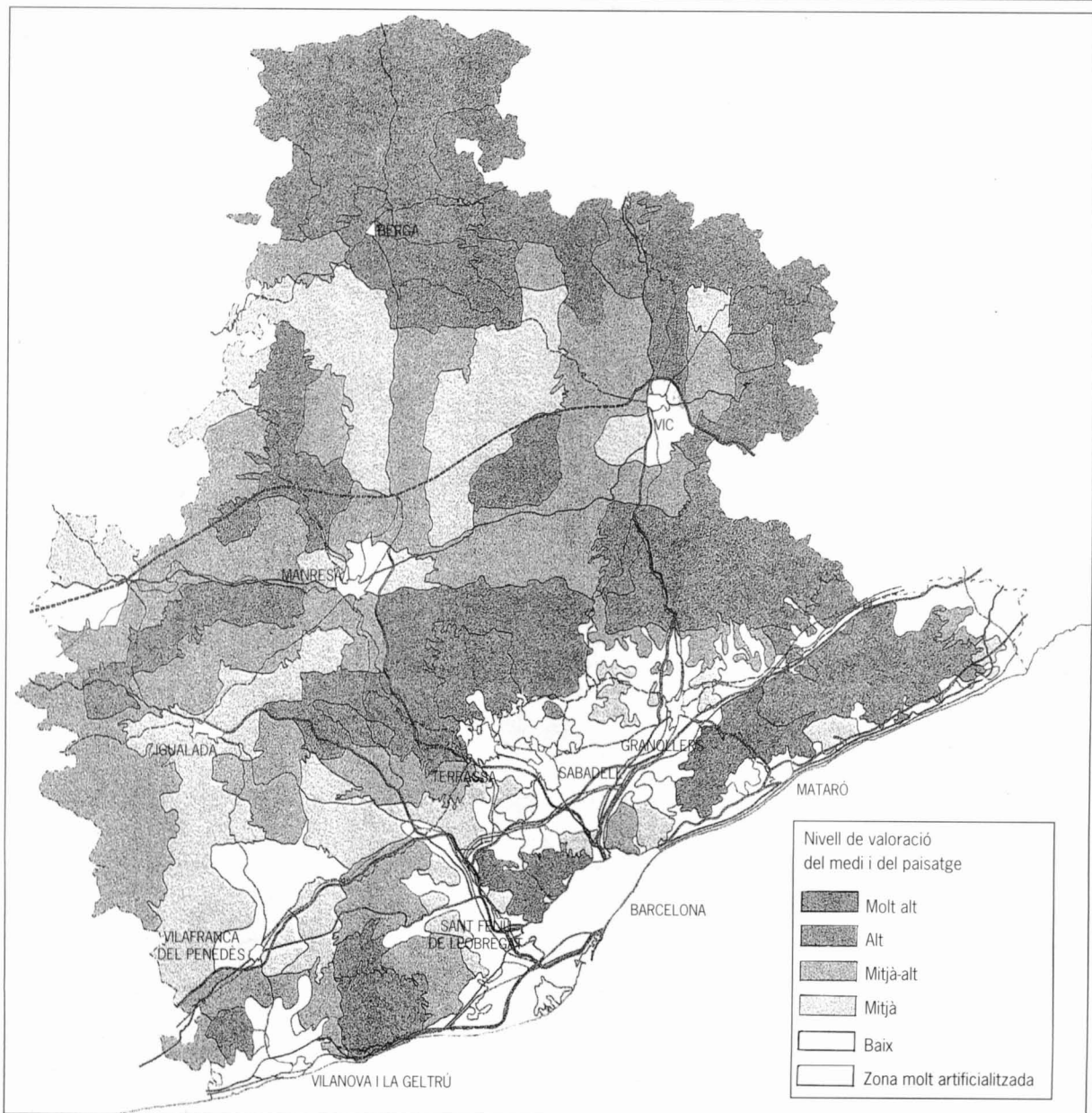
A. Montseny, cap del Servei d'Acció Territorial de la Diputació de Barcelona, ha confegit el model

territorial que ens permet aquesta valoració; ho ha fet seguint el model d'assignació d'usos del sòl en àrees rurals (MAUSAR), desenvolupat el 1982 per D. Gómez, R. Sánchez del Río i J. A. Azcutia.

El Vallès Oriental presenta, en funció d'això, quatre tipus d'àrees; en paraules d'A. Montseny:

«La primera àrea correspondria al que anomenem zones desenvolupades (A1). Són aquelles àrees caracteritzades per una sèrie de ciutats amb una alta densitat demogràfica i que configuren un entramat metropolità amb un fort grau d'urbanització. Els sectors econòmics principals dins els nuclis urbans són els serveis, envoltats en la seva corona per una forta im-

Figura 1. Zonificació del sòl no urbanitzable de les comarques de Barcelona

plantació industrial. El sòl no urbanitzable d'aquestes zones, doncs, es veu agredit per la competència que aquests usos fan del sòl. Una competència en el preu, lligada a unes expectatives d'ocupació del sòl. Una ocupació, però, que independentment de la seva qualitat i potencialitat, es manifesta sovint en processos d'il·legalitat urbanística, lligada, també, a processos de marginació (tallers, magatzems, abocadors, extracció d'àrids, etc.).

Així, només hi ha activitat primària en aquells llocs on normativament s'ha protegit i s'ha exercit una certa disciplina urbanística. Aquesta activitat es caracteritza per estar lligada, bàsicament, al centre de consum, a causa de la seva proximitat. Les altres zones esdevenen marginals, amb extensions de terres ermes i abandonades, bé perquè ningú no se'n pot ocupar, bé perquè tenen una rendibilitat agrícola molt baixa. La part de forest, quan no està protegida o integrada en l'entramat urbà, també pateix els mateixos processos de marginació i degradació. D'altra banda, en aquesta zona, a part de l'ocupació econòmica, també es produeix una ocupació residencial (urbanitzacions, barraquisme, etc.) i d'oci (horts il·legals) al voltant de les zones intersticials abandonades.

Tot això provoca, en aquest sòl, greus problemes ambientals, que es veuen agreujats per l'elevat grau d'infraestructures existents, especialment de comunicació, que parteixen el territori d'aquestes àrees deixant espais morts que són abandonats i entren en els processos de marginalització i degradació que hem descrit més amunt.

El segon tipus d'àrea és la que definim com zones dinàmiques (A2). Aquesta àrea està en íntima connexió amb l'anterior en la mesura que, des del punt de vista estrictament socioeconòmic, ens podem trobar amb algunes ciutats més desenvolupades. Ara bé, les característiques del seu sòl no urbanitzable, en general, no manifesten els greus problemes de l'à-

rea precedent, si bé de manera aïllada també s'hi poden trobar inicis de processos de marginalització.

Es tracta de zones on hi ha un progressiu retrocés de les activitats primàries en favor d'un increment de l'activitat secundària i terciària. La baixa rendibilitat del sector primari davant de la d'altres sectors que es veuen afavorits per un bon nivell d'infraestructures i equipaments, fa que el sòl no urbanitzable es vegi pressionat per un cert grau de demanda artificialitzadora, en especial d'urbanització residencial i d'oci. Es tracta d'una demanda, però més qualitativa. L'aglomeració i la congestió que es manifesten en l'àrea dinàmica són menys greus que a l'àrea desenvolupada, amb processos urbanístics més dispersos i lleugers, afavoridors d'uns majors nivells de qualitat de vida, sovint complementaris amb els anteriors. Un exemple són les segones residències, que de mica en mica es reconverteixen en residències habituals, tot i mantenir els llocs de treball en l'àrea desenvolupada.

El tercer tipus d'àrea és el de les zones primàries (A3). Són zones caracteritzades perquè les condicions naturals, físiques i culturals són propícies a un desenvolupament basat en l'agricultura més que en altres sectors amb una implantació escassa, principalment la industrial. El nivell demogràfic d'aquestes zones és escàs, a la qual cosa s'afegeix un nivell deficient d'infraestructures i equipaments. Els sòls tenen una certa qualitat productiva, per la qual raó la presència del sector primari, atesa la manca d'altres alternatives, és important. Això fa que la pressió d'altres usos que no siguin estrictament agraris i forestals sigui, en el sòl no urbanitzable d'aquesta àrea, molt baixa, si no inexistent, si exceptuem determinats usos d'oci lligats a activitats turístiques extensives.

A l'últim, hi ha les àrees desfavorides (A4). Es tracta d'àrees deprimides amb un sòl poc productiu i, per tant, amb resultats econòmics

pobres. Des del punt de vista demogràfic, es caracteritzen per una densitat molt baixa i un grau molt elevat d'envelliment. Territorialment, es distribueixen en nuclis petits i dispersos, amb una gran escassetat de recursos, la qual cosa provoca la necessitat d'importants volums d'inversió amb uns costos elevats, si tenim en compte només la població beneficiada. D'altra banda, elements físics com ara l'altitud, la climatologia i l'orografia condicionen la comunicabilitat i el rendiment econòmic d'aquestes zones, tradicionalment molt escassos, cosa que afavoreix la regressió socio-econòmica i el perill de desertització del territori. Tot això fa que les actuacions en el seu sòl no urbanitzable hagin d'estar lligades a les actuacions dins del nucli

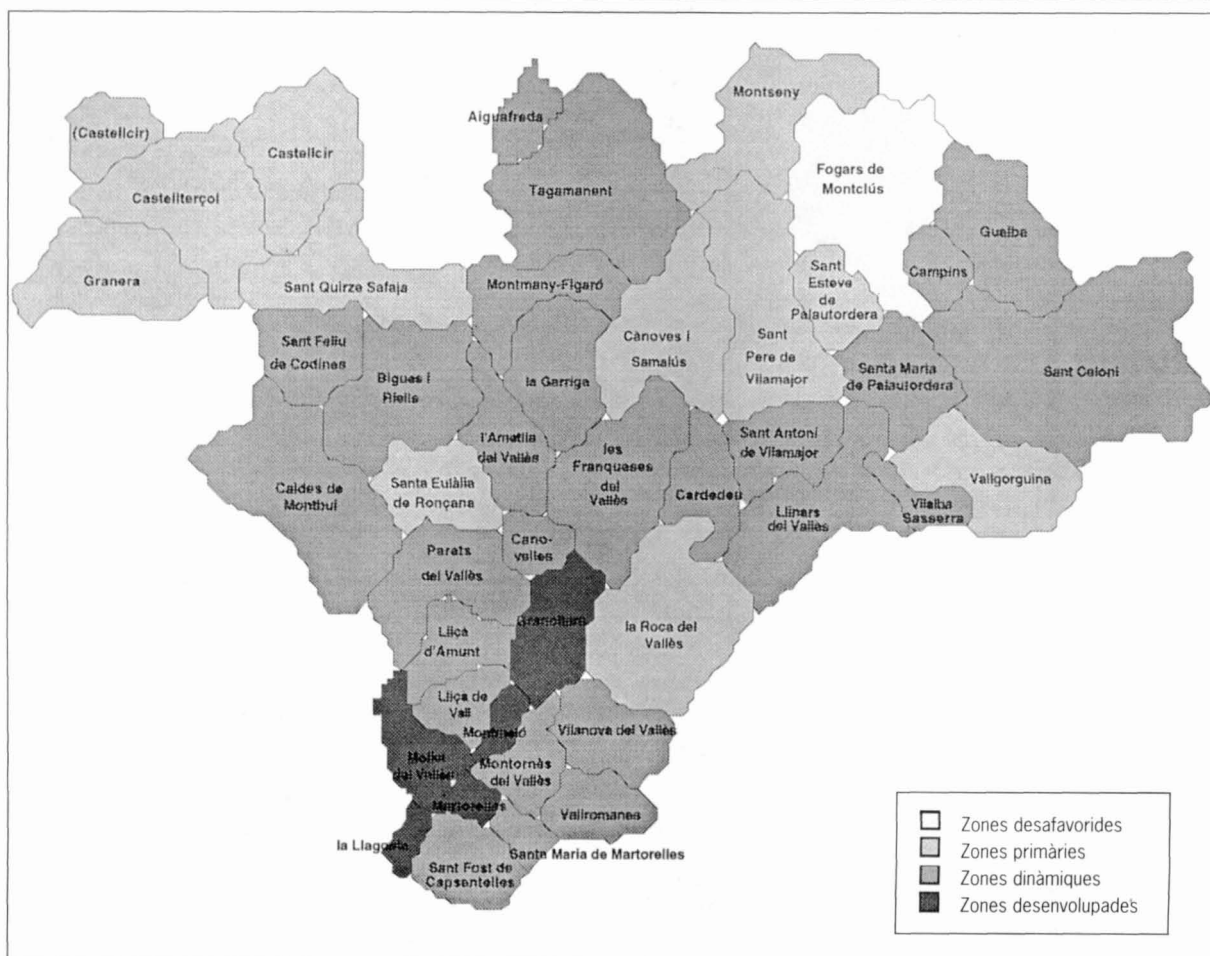
de població, ja que, de fet, no existeix l'element urbà, sinó que tot el territori es pot considerar una única unitat de tractament territorial.»

La distribució d'aquestes àrees sobre els termes municipals, cèl·lula bàsica de l'estudi, es reflecteix a la figura 2.

Podem constatar l'alt percentatge (60%) de sòl en zona dinàmica, i la irrupció, fins a Granollers, de la zona desenvolupada provinent del nucli metropolitana (11%), donant un total del 71% per a l'àmbit més artificialitzat.

El programa d'actuació per a les diferents tipologies zonals, se situa a cavall de la necessitat de

Figura 2. Estructura del sòl no urbanitzable

promoció econòmica, la preservació medi-ambiental, la recuperació de dèficit i la regulació de l'activitat urbanitzadora i els usos admissibles des de la capacitat del territori per a suportar-los.

Per a qualificar, des del punt de vista medi-ambiental, l'impacte del procés artificialitzador, recorre al mètode indirecte de qualificar el nivell de gestió medi-ambiental assolit als municipis del Vallès Oriental.

5. L'estructura de la gestió medi-ambiental al Vallès Oriental

La Diputació de Barcelona ha desenvolupat l'anomenat Registre Informatiu de Recursos Ambientals (RIRA) dels municipis de la província, amb conveni específic amb l'Entitat Metropolitana del Medi Ambient per a l'àmbit metropolità.

V. Sureda ha desenvolupat un algorisme de caracterització municipal de prestació de serveis ambientals bàsics a partir del RIRA, l'exposició del qual transcriu a continuació:

«A partir de la informació continguda en el Registre Informatiu de Recursos per a la gestió ambiental municipal (RIRA), relativa a 295 municipis de les comarques de Barcelona, s'ha procedit a la caracterització d'aquests municipis des de la perspectiva de la cobertura i prestació de tres serveis bàsics de contingut ambiental: el proveïment d'aigua potable a la població, la recollida de residus urbans i el sanejament de les aigües residuals. La gestió d'aquests tres serveis coincideix amb els àmbits temàtics de màxima preocupació ambiental expressada pel conjunt dels ajuntaments dins el marc del Registre de referència.

S'ha intentat qualificar la realitat municipal a partir de l'elaboració d'indicadors sectorials per a cada vector i un índex de síntesi que informa sobre la suficiència d'aquest conjunt de serveis (IPSA), procurant incorporar-hi la informació

quantitativa més rellevant respecte a la cobertura i amplitud dels serveis oferts.

La mapificació permet el reconeixement territorial de la distribució d'aquests elements a les comarques de Barcelona, com també una classificació municipal objectiva que té per finalitat orientar prioritziadament les actuacions per cobrir la demanda pública dels serveis referits.

L'actualització de la informació RIRA anirà oferint successivament l'evolució experimentada per l'IPSA i els indicadors sectorials.

La metodologia emprada per a l'obtenció d'aquests factors s'indica tot seguit.

• *Proveïment públic d'aigua potable*

L'indicador es basa en la cobertura i l'extensió dels serveis, considerant només els casos en què el subministrament és garantit amb la intervenció de l'Administració, bé perquè el presta directament o mitjançant la utilització de qualsevulla forma de gestió indirecta (bàsicament concessió i arrendament a tercer).

L'indicador de cobertura emprat es calcula:

$$I_p = 3 [1 - H_d/H_t], \text{ on}$$

H_d = nombre d'habitatges desproveïts en el conjunt del municipi.

H_t = nombre total d'habitatges censats del municipi.

L'indicador varia entre 0 i 3, corresponent el primer valor a aquells municipis que presenten manca del servei a tot el seu terme, i el segon valor als que tenen prestació suficient a la totalitat dels habitatges.

En el mapa corresponent s'han classificat els municipis en cinc categories, segons el valor d' I_p .

• Recollida de residus urbans

L'indicador de cobertura, en aquest cas, incorpora també una valorització tipològica, segons el nivell de prestació de servei de recollida selectiva o diferenciada, a partir del criteri que l'ampliació de la recollida convencional a determinades fraccions residuals potencialment valoritzables ha passat a constituir, també jurídicament a partir de la promulgació de la recent legislació de Residus del Parlament de Catalunya, un factor de judici primari per estimar la suficiència del servei.

L'indicador pren la forma:

$$I_r = 2[(1 - P_d/P_t) + S], \text{ on}$$

P_d = població sense accés al servei de recollida convencional de RSU en el conjunt del municipi.

P_t = població total censada en el municipi.

S = factor de ponderació de la prestació de recollida selectiva de determinades fraccions de residus.

S pren els següents valors:

Recollida sistemàtica de vidre = 0,25

Recollida sistemàtica de mobles i atuellis = 0,15

Recollida d'altres fraccions residuals = 0,10

També en aquest cas, els valors d' I_r varien entre 0 i 3, corresponent el primer als municipis on no existeix cap servei de caràcter públic de recollida de residus municipals, i el segon a aquells municipis on la recollida sistemàtica abasta la totalitat de la població i aquesta inclou, a més, tres o més fraccions residuals diferenciades, a banda del servei convencional.

En el mapa es distribueixen els municipis segons cinc categories en funció del seu valor d' I_r .

• Sanejament d'aigües residuals

La complexitat actual del tema, on es poden diferenciar tres nivells d'intervenció pública (sanejament en baixa, en alta i depuració), no permet amb la informació que es disposa (tot i ésser aquesta particularment extensa en comparació amb altres àmbits sectorials) utilitzar idèntica metodologia que en els dos casos anteriors. S'ha optat per establir la ponderació a partir de cinc nivells de cobertura i prestació, agrupats en dues categories, segons la depuració s'efectuï efectivament, o bé l'abocament final es realitzi al medi (rius, rieres, torrents, pous negres i litoral), sense depurar.

– Amb depuració efectiva.

Nivell 1: Municipis en què es depura la totalitat d'aigües residuals. Factor de ponderació $I_s=3$.

Nivell 2: Municipis en què es depura una part de les aigües residuals. Factor de ponderació $I_s=2,25$.

– Amb abocament final al medi sense depuració.

Nivell 3: Municipis en què, existint xarxa pública de clavegueram en el nucli principal, aquesta està connectada totalment o parcial a col·lectors. Factor de ponderació $I_s=1,50$.

Nivell 4: Municipis en què existint xarxa pública de clavegueram en el nucli principal, aquesta no està connectada en cap cas a col·lectors. Factor de ponderació $I_s=0,75$.

Nivell 5: Municipis que no disposen de cap infraestructura de sanejament de les aigües residuals, i per tant no existeix xarxa pública de clavegueram a cap nucli del municipi. Factor de ponderació $I_s=0$.

La informació RIRA correspon a la situació final de 1992.

- *Índex sintètic de prestació i cobertura de serveis ambientals bàsics (IPSA)*

S'ha calculat per a cada municipi un índex de síntesi, que anomenem IPSA, que ens dona una visió global de la suficiència dels recursos esmerçats en els municipis per fer front a la gestió del proveïment d'aigua potable, els residus municipals i el sanejament de les aigües residuals. Aquest índex anirà modificant-se a mesura que s'introdueixi la consideració de nous serveis de contingut ambiental (a l'espai no urbà, sobre el medi atmosfèric).

$$IPSA = \sum_{p, r, s} I$$

Pren valors entre 0 i 9, corresponent les situacions extremes a les següents circumstàncies:

0 = Manca de proveïment públic d'aigua potable a la totalitat del municipi, manca de qualsevol servei públic de recollida de residus municipals, i manca de qualsevol infraestructura de sanejament d'aigües residuals, inclosa la xarxa bàsica de clavegueram.

9 = Tots els habitants disposen de servei públic d'aigua potable, tota la població gaudeix de servei sistemàtic de recollida de residus, s'efectua recollida selectiva d'un mínim de tres fraccions residuals i s'aboquen al medi totes les aigües residuals generades un cop han estat depurades en estacions adequades.

En el mapa s'han distribuït els municipis segons quatre categories qualitatives, atenent els valors de l'IPSA.

A: Cobertura i prestacions acceptables. Valor de l'IPSA = 7-9.

B: Cobertura i prestacions amb dèficit parcial. Valor de l'IPSA = 5-6.

C: Cobertura i prestacions deficientes. Valor de l'IPSA = 3-4.

D: Cobertura i prestacions molt deficientes. Valor de l'IPSA = 0-2».

La transcripció planimètrica per al Vallès Oriental (figura 3) ens dona un 11% de municipis amb prestacions acceptables, un 37% que presenten dèficit i la resta clarament deficientes o molt deficientes.

6. Primera conclusió

La comparació entre l'estructura del sòl no urbanitzable i l'estructura de la gestió medi-ambiental al Vallès Oriental presenta una clara correspondència en el següent sentit:

a) Dels municipis amb prestacions ambientals acceptables (11%), el 20% és desenvolupat i el 80% és dinàmic.

b) Dels municipis amb dèficit (37%), el 12% és desenvolupat, el 68% és dinàmic i el 18% és primari.

c) Les prestacions deficientes o molt deficientes es corresponen amb les zones primàries i desfavorides.

Aquestes correspondències fan que del conjunt de 21 municipis més avançats en la gestió medi-ambiental, el 14% sigui desenvolupat i el 71% sigui dinàmic, és a dir, el 85% de la millor gestió es fa als municipis on el procés d'artificialització està més consolidat.

La millor gestió del sòl no urbanitzable i del medi ambient en general té a veure amb els recursos que s'hi aboquen (els fluxos energètics que dèiem al principi, i com a correspondència en sentit invers, els fluxos econòmics en què es tradueixen), i amb la necessitat d'organització implícita a la pressió artificialitzadora.

Això vol dir un acurat planejament territorial i medi-ambiental, però, sobretot, mitjans a disposició dels municipis per a gestionar-lo: Això vol dir també la pèrdua de la connotació negativa per al mot *artificialització*, i parlar d'un territori amb diferents

graus d'aquesta, en funció de la valoració del medi que veïem en el treball del Servei de Parcs Naturals: tenint ben clar, però, que la preservació que comporta un parc requereix mitjans i recursos de tota mena (humans, materials, logístics, econòmics) amb fortes inversions dins la més pura lògica de l'artificialització del territori.

7. Segona conclusió

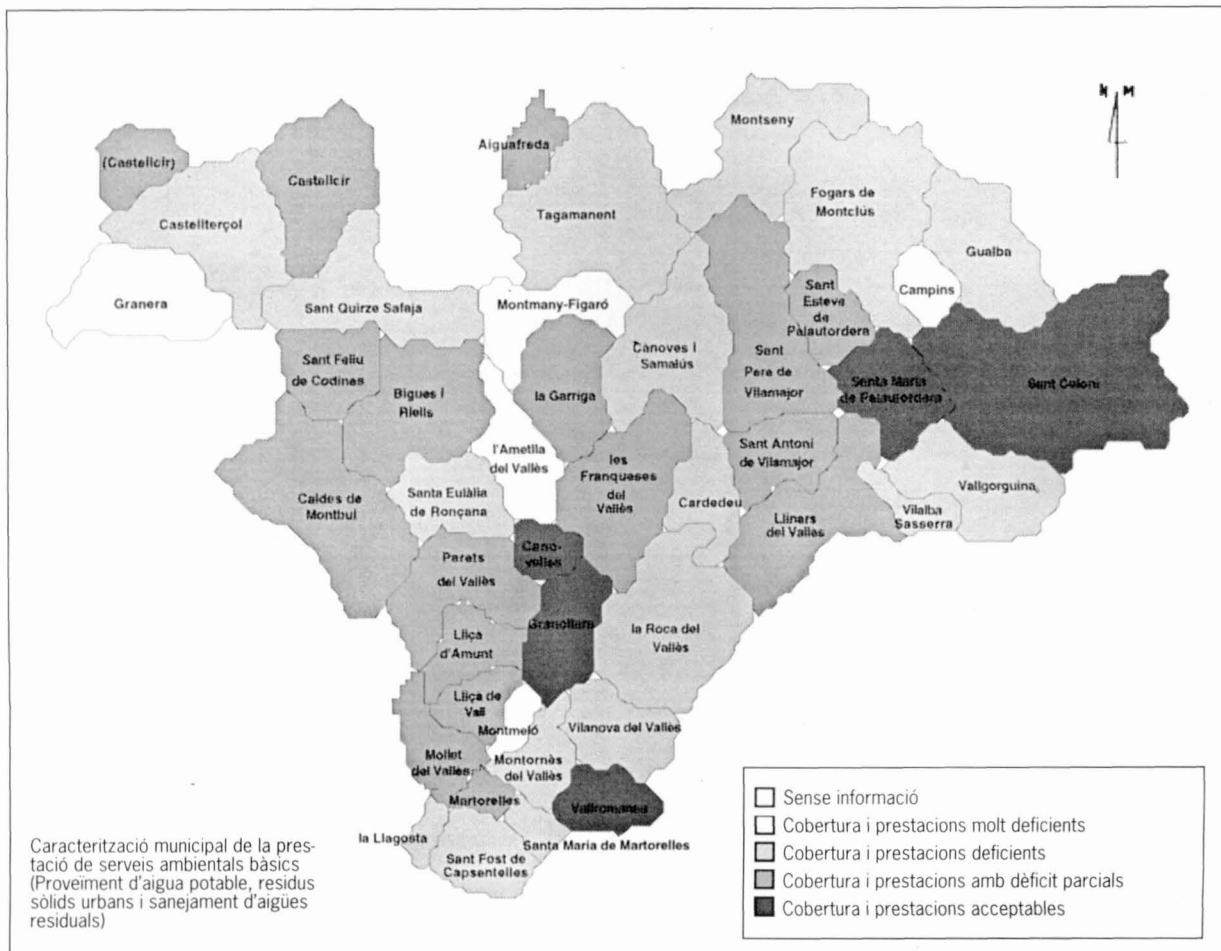
Des d'una òptica supramunicipal, les grans tasques a resoldre en l'àmbit del sòl no urbanitzable i el medi ambient són:

a) La categorització de les dues serralades, Litoral i Pre-litoral, com a àmbits de baixa arti-

cialització. Per tant, l'extensió del Parc Corredor-Montnegre cap a Sant Mateu-Cèlecs-Conreria i la connexió Sant Llorenç-Montseny via Moianès, per a la qual comarca natural la Diputació de Barcelona ha confegit, de comú acord amb els onze municipis que la componen, plans de promoció econòmica basats en el turisme a partir de les potencialitats endògenes del territori.

b) La connexió entre les dues serralades mitjançant un corredor ecològic a l'alçada de Sant Celoni, per determinar la forma del qual, entre d'altres objectius, la Diputació procedirà a l'encàrrec de l'auditoria ambiental municipal de l'esmentat municipi, de comú acord amb el mateix.

Figura 3. Estructura de la gestió medi-ambiental

c) La recuperació de la conca fluvial del Besòs, eix de l'àmbit més artificialitzat de la comarca, remontant l'operació fins a les capçaleres dels diferents afluents. Aquesta operació, pel que fa a la Diputació, ja està en marxa, de comú acord amb el Consorci del Besòs.

És evident, però, que no hi ha prou amb la concertació horitzontal que suposa, a nivell del món local, la col·laboració entre la Diputació de Bar-

celona, el Consorci del Besòs, el Consell Comarcal i els municipis de la comarca. Cal també la concertació vertical amb les administracions de la Generalitat i de l'Estat, que són, en definitiva, les que construeixen les grans infraestructures que comporta el procés artificialitzador; en aquesta òptica, el món local, coneixedor del territori pam a pam, pot aportar les necessàries correccions a l'impacte que pressuposen sobre el medi ambient.